

Československý týdeník - Ev. Tschechoslowakische Wochenzeitung - Europa

EVROPSKE LISTY: Vychází každé pondělí • Vyp

Sokol Publication, Inc. • Vedoucí redaktor

Evropský redaktor: Václav Hora • Adresa redakce:

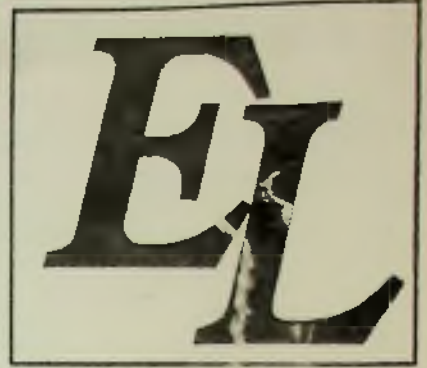
FK, D-6 Frankfurt/M, 70, Postfach 70 0254

EVROPSKE LISTY: Erscheint jeden Montag • Herausgeber: Universum

Sokol Publ. Inc. • Chefredakteur: Josef Martinek • Redakteur für

Europa: Václav Hora • Anschrift der Redaktion:

FK, D-6, Frankfurt/M, 70, Postfach 70 0254

GEGRÜNDET 1874 (New Yorkské Listy) • MONTAG, den 25. AUGUST 1975 • FK, D-6 FRANKFURT M. 70, POSTFACH 70 0254 • Nr. 34.

Ohlédnutí za výročím Hirošimy

V prosinci 1941 Japonsko zákeřně přepadlo Spojené státy, o-kupovalo předtím i potom řadu cizích území a rozpoutalo pa-ci-fickou válku. V létě 1945 vyslalo na Japonsko rovněž z mno-ho pozic ostrovní, Američané dobývali ostrůvky po ostrůvku, ale tehlejší vláda stále ještě disponovala mnohamilionovou do-brě vyzbrojenou armádou, invazi na vlastní japonské úze-mí nebyla jednoduchou záležitostí a japonská vláda odmítala v-řebec vstoupit a nějaké kapitulaci — . Porážka Japonska byla jistě snad jen otázkou času, ale také otázkou jeho délky a otázkou lidských životů. Po dlouhém váhání nařídil ame-ric-keý president — po dohodě s britským premiérem použít no-voe zbraň. Sestřelil srpna 1945 byla srážena atomová pu-ka na Hirošimu, a tři dny později na Nagasaki. Účinek byl strašlivý a Japonsko pod jeho bezprostředním důsledkem bez-podmíněně kapitulovalo.

Použití atomové pumy však zároveň rázem změnilo celou strategickou problematiku to-hoto světa. Vyvolalo — a to i v samotné Americe — pro-blemy mravní. Později se pak stalo mezinárodně organizova-né protiamerické propagandy, příkladem zbytečně krutosti, za jaký ostatně tato propa-ganda počala vydávat i ma-sové anglo-americké nálety na fašistické Německo. Také v Československu — o-pakovalo se to i letos — propa-ganda účelově odsuzuje tuto americkou akci. Zkre-sluje se přitom nejen i hřeš-ší vojenské a strategické sku-tečnosti, fakt, že sám So-větský svaz vyhlásil Japon-

sku válku teprve až dva dny po svržení první atomové pu-my, přičemž se jeho bojová činnost omezovala jen na kousek východoasijského kon-tinentu. Zameňuje se — z hlediska mravního — i příči-nu a důsledek, odpovědnost a vina původního agresora. Příčinou Hirošimy byl Pearl Harbour.

Válka sama o sobě je tak nemorálním jevem, že je ur-čitým cynismem vymýšlet pro ni humaní pravidla — . Historikové druhé války ně-kdy s potěšením zaznamená-vají, že válčící strany byly slušné natolik, že neuzivaly otravných plynů. V plyno-vých komorách však souča-sně zahynulo několik milio-nů Židů. A je jistě nesmys-lem se domnívat, že pomalá organizovaná smrt na fron-tách, pod pásy tanků, s gru-pátem v těle či jen v důsled-ku mrazu, má zvláštní znaky humanosti. To jen náhlá, ma-sová pohroma působí hrozí-vějí, ukazuje nesmyslnost vě-ci v plné její nahotě, je tou nejvyšší možnou vynucenou výstrahou. Podle střízlivých odhadů, počítáme-li i tehdy ještě netušené následky, stá-la hirošimská operace asi 86.000 lidských životů. Straš-livé číslo. Druhá světová válka, kterou tato operace u-končila, stála — opět podle střízlivých odhadů — téměř 60 milionů lidských životů. 35 milionů lidí bylo těžce ra-něno, asi tři miliony zůstaly nezvěstné. Není do toho za-počítáno ono masové vyhlá-zování Židů. A dobrá polovi-na mrtvých byli civilisté. Bylo otázkou času, komu se podaří dříve prakticky apli-kovat zbraň hromadného ni-

(Pokrač., na str. 8.)

PORTUGALSKÁ A OSTATNÍ SITUACE

Ferdinand Peroutka

Loni byla v Portugalsku od-straněna dlouhotrvající kon-sevativní diktatura. Určitý směr myšlení — nebo urči-tá lehkomyšlnost — očeká-vají, že tam, kde diktatura padne, automaticky, přiroze-ně vlnou se demokracie a svoboda. Avšak od té chvíle, kdy stará diktatura padla, bylo v Portugalsku ráno i večer otázkou, zda (nebo jen: kdy) tam bude nastolena diktatura komunistická.

Ačkoli mnoho z toho, co se v Portugalsku děje, může být známo, poněvadž v t. dělo už v jiných zemích, jsou v portugalské situaci dvě zvlá-štnosti. Za prvé, revoluci provedli vojáci, generálové a důstojníci, utvořili Generál-ní shromáždění, složené z dvousetčtyřiceti důstojníků, nad to postavili třicetčlen-nou Vojenskou radu, aby skutečně vládla. Počet jejich členů byl při různých příleži-tostech zmenšován, právě nyní se zdá, že vládnou tři muži. Za druhé, komunistic-ky naladěná revoluce v Por-

tugalsku je první v Evropě, která se odchrává ve vzdá-lenosti od sovětského Ruska. Dosud komunistické převra-ty v Evropě udály se v ze-mích, které přímo sousedí s Ruskem, a vždy hlavním či-nitelem bylo přičinění sově-tů, jejich plán, taktika a hrozby. Tentokráte sověty budou muset jednat na dál-ku. Bude zajímavé sledovat, jakým způsobem to budou činit.

Ti, kdo se nechtějí starat, ří-kají, že lid té nebo oné země sám si rozhodne. Tedy: jaká příležitost je dávana portu-galskému lidu, aby rozhodl? A jak se počítá lid? Bývala idea, že lid se počítá ve vol-bách. Aby tomu učinila za-dost, portugalská vláda, kte-rá pravi o sobě, že je proza-timní, uspořádala volby a vy-hlásila, že lidé budou volit na základě "přímého, vše-obecného, rovného hlasování všech občanů nad osmnáct let, bez rozdílu pohlaví." Vol-by se konaly, a z toho, co při-šlo potom, musí se zdát, že

vláda zvala lidi k volebním urnám za jediným účelem: aby jim jednou provždy vští-pila do mysli, že vláda voleb-ního výsledku nebude dbát. Ve své prozatimnosti vláda vyhlásila, nikoli jen proza-timně, co bude: "Nepřijímá-me výsledky volební hry." Hlavní postava vlády se pro-zatimně vyjádřila: "Slibuji vám, že v Portugalsku nebu-de žádný parlament." Kde kdo asi dychtivě čekal na tento slib. Tajné hlasování je prý zastaralé, a vláda se chy-slá poručit, aby všichni so-

(Pokrač., na str. 3)

HAVÁRIE ČS. LETADLA

Po uzávěrce se dovídáme, že u Damašku se zřítilo česko-slovenské dopravní letadlo sovětské výroby IL-62. Pod-le prvních zpráv bylo 126 mrt-vých a jen tři zachráněni. Le-toun byl obsazen hlavně Sý-řany, Iráčany a Českoslová-ky a letěl z Prahy.

UDĚLAL BYCH TO ZASE

To byl závěrečný komentář hlavního hrdiny vzrušujícího příběhu, který se udál v Če-chách, na malém ostrůvku na Vltavě poblíž čs. západo-německých hranic. Mladý Ame-rican Barry Meeker, kte-rý je v NSR leteckým in-struktořem na záchranných helikoptérech, přiletěl s pře-sně vypracovaným plánem zachránit čtyři východoně-mecké občany. Pro třímínu-tové zpoždění došlo z české strany ke střelbě, při níž byl pilot Meeker zraněn, stejně tak čtrnáctileté děvčátko a její matka. Ta už, žel nemo-hla být do helikoptéry nalo-žena. Zůstala na půdě Čes-ko-slovenska zároveň s Mee-kerovým pomocníkem. Děv-čátko a dva muži jsou nyní v NSR.

Na pokraji studené války

Ve světě détente a Helsinek zůstávají vztahy českosloven-sko-americké na úrovni stu-dené války. To je oficiální ná-zor obou zúčastněných stran. Všechny komunistické země s jedinou výjimkou — Albánie — mají se Spojený-mi státy lepší styky nežli Československo. Nedávne ú-silí vyřešit řadu nahromadě-ných problémů ztroskotalo. Jednání stojí na mrtvém bo-dě.

Ironie celé věci spočívá v tom, že obě strany mají na-prosto shodný názor na pří-činy nedobrych vztahů i na způsob, jak je odstranit. Zá-kladním problémem jsou a-merické pohledávky za US, majetek, znárodněný v Čes-ko-slovensku po válce, česko-slovenské zlato, dovezené do Spojených států během vál-ky a po ní, a postoj americ-kého kongresu. Loni v čer-

venci bylo dosaženo určité dohody, po jejímž podepsání (k tomu měl ministr zahrani-čí ČSSR přijet do Washing-tonu) měla nastat normaliza-ce v americko-českosloven-ských obchodních vztazích. Normalizace, podotkněme — která by byla víc ku prospě-chu Československu nežli A-merice.

Než mohlo dojít k formální-mu podepsání dohody z čer-vence 1974, kongres odhlaso-val dodatek k Zákonu o za-hraněním obchodě, dodatek, který znemožňuje udělit Čes-ko-slovensku doložku nejvyš-ších obchodních výhod. Následkem toho se vzájemný americko-československý ob-chod začal rychle hroutit. Ame-rictí diplomaté a obchod-níci jsou od Československa odříznuti a tamní tisk a roz-hlas produkují protiameric-kou propagandu nejtěžšího

kalibru ve východní Evropě. "V podstatě," jak řekl jeden vysoký československý před-stavitel americkému noviná-ři v minulých dnech (už po Helsinkách), "sociální a poli-tický systém Československa a Spojených států je natolik rozdílný, že jediná reálná zá-kladna pro kontakty mezi o-běma zeměmi je obchod. A protože nemůžeme dosáhnout žádné dohody, nemůžeme řádně obchodovat a to nás nechává někde na pokraji studené války."

Změní se tato situace po bez-pečnostní konferenci v Hel-sinkách, kde bylo o spoluprá-ci Západu a Východu také jednáno? Má na této situaci zájem i Leonid Brežněv, če-muž by nasvědčovala jeho schůzka s prezidentem Gu-stávem Husákem na Krymu? Jsme jisti, že ano — z té, ne-bo oné strany!

O ČESKOSLOVENSKU

AUTA, AUTA

V prvním pololetí letošního roku vyrobili v n. p. AZNP v Mladé Boleslavi aut a náhradních dílů v hodnotě 2 miliardy 969 milionů Kčs. Je to o 21 mil. více proti stanovenému plánu. Od ledna do konce června vyprodukovali v AZNP 88.867 škodovek, z nichž na domácí trh bylo dodáno 40.978 a na export 47.889. V letošním roce by se mělo vyrobit 171.900 einbček.

Pro Orenburg

Čechoslováci staví nejtěžší část nového sovětského plynovodu v Orenburských stepích. Museli se tam postarat sami o sebe ve všem, krom možnosti nákupu čerstvé zeleniny (prý) a mléka z místních zdrojů. Největší československý dřevokombinát Bučina ve Zvolenu vyrábí podle vlastní konstrukce pro Orenburg ubytovny, sklady a další objekty v ceně 36 milionů korun. Čs. stavbaři budou žít ve čtyřlůžkových ubytovacích pavilonech, jejichž estetický vzhled zlepší laminované dřevotřískové desky (a — dodáme, jistě vzbudí závist a obdiv místních obyvatel).

Mám malý stan . . .

Přes sto šedesát tisíc turistických a kempingových stanů nejružnějších barev a typů vyrobí letos závod Technolén v Lomnici nad Popelkou. Asi 30.000 je určeno domácímu trhu, ostatní jdou do světa, také do Austrálie a Kanady. Určitou raritou Technolenu jsou cirkusová šapita, ročně jich tu vyrobí nejméně dvě-tři.

od roku 1960 jedno až dvě ročné. Mají v průměru 39 metrů a spotřebuje se na ně 4 tisíce čtverečních metrů celoviny o váze skoro 3 tuny.

Výstava kreseb

Josefa Čapka byla uspořádána na paměť 30. výročí umělcovy smrti v Domě pánů z Kunštátu v Brně. Čtyři stovky vystavených prací představují dosud největší výběr Čapkova kreslířského díla od školních začátků přes všechna tvůrčí období až po poslední práce zachráněné z koncentračních táborů.

Nová Škoda

Autobrzdy v Jablonci nad Nisou začínají vyrábět příslušníci nového osobního vozu Škoda 742, který se má již v příštím roce objevit na trhu. Bude mít teplovodní topení vyšších technických parametrů, s dokonalou regulací jak samotného vytápění, tak i rozvodu vzduchu do karosérie. Umožní také řadu usměrnění proudu vzduchu — na přední a boční skla, na podlahu, k zadním sedadlům. Umístění topení v přední části karosérie umožní využití náporového vzduchu, takže nebude třeba trvale používat motorku topení.

Severočeská čísla

Skončily dvě významné výstavy, pořádané tradičně na severu Čech: Liberecké výstavní trhy, které si letos prohlédlo 400.000 návštěvníků a jablonecký Svět předmetů (60.000 hostů). Oba podniky shledlo také 40.000 zahraničních turistů, najmě z Východního Německa.

Hoří!

Jen v samotném Východočeském kraji došlo od počátku letošních žni k šestnácti požárům, které způsobily škody za 800.000 korun. Nejčastější příčinou jsou jiskry z parních lokomotiv a zkraty v elektrických kabelech.

Sedmdesátka

Sedmdesátí let se dožil český herec jihočeského původu Jiří Dohnal. Míchával se do politiky a dosud tak činí, nicméně je to kvalitní umělec, bez něhož si těžko lze představit poválečné české divadlo, film a televizi.

"Důležitá" činnost

V Podbořanech na Lounsku, jak čteme v českém tisku, rekonstruuji podmník V. I. Lenina. Historický reliéf, který tu byl poprvé odhalen už v roce 1928 bude umístěn na novém, sedm metrů dlouhém a přes dva metry vysokém podstavci.

STO LET DRÁHY

Město Písek oslaví letos sté výročí Rakovnicko-protivínské dráhy. Přípravný výbor oslav rozhodl, že mimo jiné akce bude na trať vypraven 20. září t. r. historický vlak s personálem v dobových krojích.

Znovu Ludvík Vaculík

Spisovatel Ludvík Vaculík poslal generálnímu tajemníkovi Organizace Spojených

národů Kurtu Waldheimovi otevřený dopis o tom, jak je v Československu potlačována svoboda. V dopise se podmínky života v této zemi označují za "téměř orwellovské". Vaculík dále uvádí, že Waldheim se letos v dubnu stal na pražské Karlově universitě čestným doktorem práv a píše: "Mám pro vás obtížný případ, pane doktore." Vaculík pak sděluje, že proti němu byla v roce 1970 podniknuta zločinná akce v souvislosti s jeho podpisem na dopisu ze srpna roku 1969, kde se kritizoval vývoj v Československu po sovětské invazi v roce předchozím. Procesní řízení — píše se dále — pak bylo bez vysvětlení zastaveno; dokonce se tvrdilo, že se žádný soud nepřipravoval. Vaculík pak říká, jak bylo proti němu zahájeno vyšetřovací řízení v roce 1973 kvůli jeho interview pro britskou televizi: ale zase kdosi řízení zastavil. "Ted' v dubnu" — pokračuje — "mi byl zabaven rukopis poslední knihy a já se obávám, že bych se opět mohl dostat do křížku se zákonem." Vaculík píše, že podle jeho obav je ohrožováno právo jednotlivce zaznamenávat si doma své myšlenky na papír. "Pak už chybí jen jeden krok k tomu, že bude do hlav novorozenat zamontován přístroj, který bu-

de zaznamenávat všechny myšlenky, které tam vzniknou."

Dále Ludvík Vaculík Kurtu Waldheimovi píše, "aby se mohly objevit v početné společnosti, v rámci elegantních mezinárodních konferencí, pokládají všechny státy za potřebné, garantovat ve svých ústavách osobní svobody. Tyto svobody jsou vskutku neodlučitelne od pojmu Evropa. To je ostatně největší evropské dědictví našich celých dějin. Avšak naše epocha vyžaduje, aby se užiti tohoto dědictví dbalo. Neboť, nač se omezuje konec konců osobnost člověka: na jeho nos, na jeho patu, na jeho ruce anebo sahá až k řádkům, které jeho perem vznikají? Dosud se zdálo, že je člověku dovoleno přenášet myšlenky z jedné hemisféry svého mozku — k jiné. Avšak smí je psát na papír, aby se daly lépe studovat a třídit? V mé zemi se tato možnost stala spornou a já bych vás o tom chtěl vyrozumět, neboť bez energického odporu proti takovému stavu, vznikne vážný evropský precedenční případ . . ." Je to v tomto roce už druhý dopis tohoto autora. V dubnu, krátce po policejní prohlídce v jeho bytě, předal Vaculík zapadlým agenturám list, v němž vyjadřoval oba-

vu z nové vlny represivních opatření proti těm, kdo nesusouhlasí s dnešním pražským režimem.

Milan Schulz

FORDOV O "BUD-ANEBO"

V projevu v Minneapolisu prohlásil prezident Ford, že Amerika bude muset nastoupit závod v nukleárním zbrojení, jestliže Sovětský svaz nebude souhlasit s omezením strategických zbraní ještě letošního roku. Jak známo, přes blížící se obnovu konference v Ženevě Sovětský svaz zatím dělá co může, aby nabyl zbrojní převahy nad USA. Ford řekl: "Jestliže nebude v Ženevě dosaženo dohody o omezení zbrojení, nezbyde mi nic jiného, než požádat kongres o schválení tří bilionové položky v průběhu příštích dvou let, které bude použita na vývoj nukleárních zbraní . . ." Ve stejném projevu Ford řekl, že sovětský poměr k portugalským událostem se stane zkušebním kamenem toho — zda Moskva dodrží helsinskou dohodu.

PODPORUJTE
ČESKOU
NÁRODNÍ
ŠKOLU

Sdělení redakce a administrace

Vzhledem k lepšímu zabezpečení dodávání Amerických listů rozhodlo se vydavatelská v New Yorku přenést evropskou redakci a expedici AL do Frankfurtu nad Mohanem. V budoucnosti budou AL vycházet pod novým názvem EL — Evropské listy jako evropská mutace Amerických listů. Všechnou korespondenci v Evropě a také platby za EL je možno okamžitě přeručet na užte uvedenou poštovní schránku a konto.

Nová evropská adresa: FK, D-6 Frankfurt/M. 70, Postfach 70 0251. Platit můžete:

- bankovním převodem v Německu nebo z ciziny na adresu: Frankfurter Kurier, Konto Nr. 64 00 220, Commerzbank, 6 Frankfurt/M. 90, Gräfr. 65. Přijímté účel platby: EL.

- červenou poštovní poukázku (z ciziny mezinárodní) na adresu: FK, 6 Elm 70, Postfach 70 0251 s udáním poštovního šekového konta, tedy: Postcheckkonto 3281 90 — 600, Postcheckamt Frankfurt.

- v Německé spolkové republice lze též platit zelenou složenkou "Zahlkarte" (čistou obdržíte zdarma na každém pošt. úřadě) a vyplníte ve všech dílech; nezapomeňte účel platby: EL na číslo Postcheckkonto 3281 90-600, Postcheckamt Frankfurt/M. a adresu FK, 6 Elm 70, Postfach 70 0251.

- ve Švýcarsku můžete zatím platit odesláním poštovní poukázky na konto 80 — 898 s udáním "Z. G. Americké listy"
- převodem z banky na: Schweizerischer Bankverein, P.O. Boxstrass, 8033 Zürich s poznámkou "Z. G. Americké listy P.O. 622 890".

Roční předplatné (52 čísel) činí v Německé spolkové republice DM 16, pololetně DM 23, čtvrtletně DM 11,50

ve Švýcarsku ročně SFr. 50,00, pololetně SFr. 25,00, čtvrtletně SFr. 13,00

v jiných zemích v příslušném přepočtu v jiné měně

ZAJÍMATE SE O DENI V ČESKOSLOVENSKU? ZAJÍMÁ VÁS, CO SE DĚJE VE SVĚTĚ?

Čtete anglické, německé, francouzské nebo jiné cizojazyčné časopisy. Zjistíte, že doba, kdy věnovaly hodně místa Československu, pomalu, ale jistě mizí. Je to škoda. Ta malá země v srdci Evropy nejenže byla, ale stále je bohatým místem světa a jeho svědomí. Podrobné informace o událostech v Československu z hlediska rance mezinárodního dění, informace leckdy unikátní, které v žádném jiném tisku nenajdete, přináší pravidelně náš týdeník. Není-li vám osud bývalé vlasti lhostejný, stanete se čtenářem Amerických Listů.

Zde odstříhnete a zašlete na adresu:

EVROPSKÉ LISTY,

FK, D-6, Frankfurt M. 70, Postfach 70 0251. Přílohuji se za odběratele "Evropských listů" a předplatím zaplacením poštovní složenkou v celkové, pololetně, čtvrtletně. Nebožádám se zaplácet, Roční předplatné S. Fr. 50,00, pololetně S. Fr. 25,00, čtvrtletně S. Fr. 13,00 nebo zaplácet v jiné měně. Předplatní se málo odpočet i šekem nebo money order.

Jméno:

Adresa:

AMERICKÉ LISTY, evropské vydání — EL. Vydává a tiskne Universum Sokol Publications, Inc., 233 Oak St., Perth Amboy, N. J. 08861. — Nevyžádané rukopisy se nevracejí — Všechna tisková práva vyhrazena. — Roční předplatné švýcarských Fr. 50,00 nebo ekvivalent.

AMERICKÉ LISTY, Edition for Europe — EL. Published and printed by Universum Sokol Publications, Inc., 233 Oak Street, Perth Amboy, N. J. 08861. — Rights of republication of all materials herein are reserved. — Yearly subscription S. Fr. 50,00 or equivalent.

PORTUGALSKÁ . . .

(Dokončení z 1. strany)

bě rovní občané nad osmaáct let sobě rovné hlasovali přístě ne volebními listky, nýbrž zdvižením ruky na náměstích všech měst a na návších všech vesnic. Má to tradici, tak se hlasovalo v starém Římě. Mimo to, informátoři vlády takto nejlépe se dozvědí, pro co kdo (nad osmaáct let bez rozdílu pohlaví) hlasoval.

Příčinou této reformy není nic jiného než ten fakt, že pro komunistickou stranu hlasovalo jen dvanáct a půl procenta obyvatelstva. To je z komunistického hlediska mrzuté, ale není, opět z komunistického hlediska, třeba se u toho zastavit. Vůle roste překážkami. Ve slavných dějinách komunismu ani jednou komunismus nebyl nastolen vůli většiny lidu. Měli však vůle menšiny být vyložena jakožto vůle lidu, působí to určité políže, a řečníci se často přefikávají. Tím spíše komunisti lnou k plánu: takového politického systému, v němž občané se budou dříve desetkrát rozmyšlet, než by se vyptávali, co je co.

A jsou různé triky, za nimiž není více než slova. Portugalská vláda vyhlásila, že povládně ve jménu nového člověka, který se teprve narodí. Než se tak stane, bude zastupován některými starými lidmi. Ve všech komunistických zemích se různě, často krutě vládnou ve jménu neexistujícího a proto mlčenlivého nového člověka. Děj, který se odehrává v Portugalsku, jak bychom jej neznali! V Československu, Polsku, Maďarsku, Rumunsku, ve Východním Německu, stejně kleště stejně se svíraly.

Reku 1920 pokus o komunistický puč v Československu byl zahájen, když komunistické úderné tlupy obsadily dům sociálně demokratických novin, "Právo lidu", a vyhnaly redaktory. Státní moc potom vyhnala úderné čty. V Portugalsku sazeči, dobře dorozumění s komunistickým vedením, obsadili noviny socialistické strany. Ačkoli je to daleko největší portugalské politická strana, vláda neměla k tomu co říci. Sazeči dívali se z oken, schůzovali a usnesli se — že nebudou sázet ani Solženicynovu knihu. Portugalská socialistická strana je nejbližší západo-

evropské sociální demokracii. Komunisté by musili zahrnout celou svou minulost, kdyby v kterékoli zemi se nesnažili zničit sociální demokracii nebo to, co se jí podobá. Slovo "fašismus" přesně sází s komunistického jazyka proti těm, kdo smýšlejí jinak. V Československu komunistické bojovky, které na konci obsadily všechny noviny, neváhaly nazývat Masaryka a Karla Čapka fašisty. Komunistické bojovky v Portugalsku se nenaučily novým trikům, užívají slova "fašismus", "neofašismus", aby vysvětlily celý jev portugalské socialistické strany.

V Československu roku 1948 demokratičtí ministři pocítili, že smýčka se jim stahuje kolem krku, když komunistický ministr vnitra ohlásil reformu policie. Reforma se skládala z toho, že z policejního sboru budou odstraněni ti, kdo se hlásí k některé z demokratických stran, a nikdo, kdo se hlásí ke straně komunistické. Komunistický ministrský předseda Gottwald o tom i jen diskutovat. Demokratičtí ministři chápali, že udeřila rozhodující hodina. Aby sami nepomáhali vykopat si hrob, podali demisi s tou nepravděpodobnou nadějí, že to snad bude svědomím komunistů. Ti však demisi uvnitř. Dostali, po čem toužili: na politické scéně zůstali sami.

Řekli jsme, že děje v Československu a Portugalsku se sobě podobají. Musíme také říci, v čem se liší. Když podali demisi, českoslovenští demokratičtí ministři se uchýlili do soukromí. V Portugalsku socialističtí vůdci, když vystoupili z vládní koalice téměř ihned se objevili na ulicích v čele bouřlivých davů, a od té chvíle fyzický zápas trvá, zatím se zřejmou převahou těch, kdo nechtějí být dopraveni rovnou do komunismu. Komunistické sekretariáty jsou obléhány, dobývány a demolovány, komunistická literatura je pálena. Čeká se, na kterou stranu se přidá většina armády.

O inteligenční kvotě portugalských generálů a důstojníků jsou určité informace. V Lisabonu koluje žert: "Velryba je sardinka, která se přidala k hnutí branných

síl". Někteří mladí důstojníci zřejmě odlišují, co si v poslední chvíli předtělí.

Ze své dálky na tuto situaci se dívají sověty. Můžeme počítat s několika jistotami. Jednou z nich je, že sovětům by nebylo proti mysli, kdyby bylo o jeden komunistický stát více. Za druhou jistotu může být pokládáno, že sověty se zabývají otázkou, co proto mohou udělat. Ovšem že pošlají peníze, ne přímo, to by odporovalo duchu detenty. Duchu detenty však neodporuje, jestliže sověty dají peníze Východnímu Německu a to je doprava na místo určení. Avšak, jsou známky toho, že sověty začínají uvažovat, zda by také jini neměli přispět. Oficiální orgán sovětské vlády "Pravda" se rozepsal způsobem — který v oboru politického myšlení zaujímá přibližně takové místo, jako akrobata cvičící cirkusový výkon mezi normálními lidskými pohyby. Za thema si "Pravda" vybrala ten fakt, že hospodářská organizace západní Evropy se poradila a usnesla se, hospodářskou a finanční pomoc Portugalsku odložit.

Takový odklad, píše "Pravda", je naprosto nepřijatelný, neboť znamená "přímé vměšování se do vnitřních portugalských záležitostí". Do jisté míry je to pravda, banka, která odepře klientovi úvěr pro jeho nespolehlivost, vměšuje se do jeho soukromých záležitostí, jak si je vysnil. Vůbec každý, kdo nám chce nevyhovět, nás obtěžuje. Portugalská scéna je taková: hlavní postavy portugalského Politbyra vyhlásují, že v Portugalsku nebudou parlament a nebudou volby, že vláda je připravena nastoupit "cestu tvrdého potlačování" a že je třeba litovat toho, že tisíce nebyly postaveny ke zdi. Do toho, píše "Pravda", demokratickému Západu nic není a má poslat peníze bez prodlení. Proč mu do toho nic není?

"Pravda" v podstatě odpovídá: poněvadž byla Bezpečnostní konference v Helsinkách a po této konferenci Západ nemá žádnou výmluvu. Tento argument "Pravda" nevypracovala. Jistě může být jen toto: komunisté trvají na tom, aby demokraté sami dodali provaz, na němž budou oběšeni.

Lze vidět, co nastává: rozpačitá usnesení konference v Helsinkách budou fungovat jako záhadná mlžina, již podle potřeby ta nebo ona strana se bude dovolávat. Bude, jak bylo před konferencí.

Vedle toho nebo nad tím stojí pozoruhodný výrok ministra Gromyky. Řekl: Posun v Portugalsku nalevo je výsledek detenty, naši mírové politiky. O tomto výroku je radno uvažovat a odhalit jeho tajemství.

Kreml útočí na Čínu

V posledních několika dnech vyšly v sovětském tisku různé články, obviňující Čínu z politiky aktivní subverze vůči Indii, Barmě, Malajsii, Thajsku a Indonésii, jakož i z neoprávněných územních požadavků vůči prakticky každé zemi v jihovýchodní Asii. Orgán sovětských odborů Trud tvrdil, že nynější vedení v Pekingu jde ve šlépějích středověkých čínských císařů, kteří považovali jižní sousedy Číny za své vazaly. Je historickou skutečností, že Čína kdysi ovládala různé země ve svém sousedství anebo měla nad nimi nominální svrchovanost. K těmto zemím patřila poměrně nejdále nynější Mongolská lidová republika, věrný spojenec Sovětského svazu. Jak se zdá, jde o nový pokus organizovat kampaň proti domnělým cílům Pekingu dosáhnout hegemonie v Asii. Peking zatím prosazuje svou tézi o takzvaném sovětském hegemonismu. Moskvu velmi rozlítlo úsilí Pekingu — aby v čínsko-japonské smlouvě o míru a přátelství byly výslovně odsouzeny snahy o hegemonii, neboť bylo zjevné, že se to vztahuje na Sovětský svaz. Po skončení války v Indočíně vstoupil zápas obou komunistických velmocí o vliv v jihovýchodní Asii do nového stadia. Sověty se sice nehlásí veřejně k tézi, že odchodem Spojených států z této oblasti tam vzniklo jakési mocenské vakuum, ale Moskvu podle všeho zneklidnilo, že po jarních událostech v Indočíně spěchaly Thajsko a Filipíny navázat diplomatické styky s Pekingem. Navíc Moskva může snad ještě spoléhat na pevnost svých svazků s Hanojí, ale o svém postavení u nového kambodžského režimu má sama oči vidně značně pochybnosti. Trzení Moskvy, že Čína ohrožuje své sousedy, je součástí sovětské kampaně, aby byl vytvořen systém kolektivní bezpečnosti v Asii, ve kterém by hrál Sovětský svaz významnou úlohu. Z toho vyplývá, že tento systém by mohl sloužit k izolaci Číny. Odezva na sovětské návrhy byla zatím v Asii malá, ale to jistě neznamená, že

Sověty n budou propagovat myšlenku asijské bezpečnostní konference s obdobnou vytrvalostí, s jakou propagovaly myšlenku evropské bezpečnostní konference. Je svým způsobem příznačné, že ve společném schválení výsledků schůzky na nejvyšší úrovni v Helsinkách politbyro ústředního výboru KSSS, předsedl Nejvyššího sovětu a sovětská vláda zdůraznila, že není prožno zůstat pouze při evropské bezpečnosti. Prohlášení vzhledem sovětských orgánů pravilo — že "uvolňování napětí musí rozrůstat, prohlubovat a rozšiřovat na všechny oblasti světa". V čínsko-sovětském poměru není však patrné žádné uvolňování napětí. Naopak, nová vlna polemiky mezi Moskvou a Pekingem udržuje toto napětí živé a staví tak myšlenku asijské bezpečnostní konference do jiného světla, než byla myšlenka konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě, neboť ve vztazích mezi východem a západem nechyběly četné náběhy k zmírnění napětí už předtím.

SOLIDARITA

sovětského lidu s portugalskými komunisty se vyjadřuje v úvodníku moskevské Pravdy. Článek je podepsán Pozorovatel, což je vždy známka toho, že materiál byl dodán nebo inspirován Kremlm. Nelze pochybovat, že úvodník je odpovědí na prohlášení amerického zahraničního ministra Dr. Henry Kissingera o tom, že Spojené státy jsou připraveny jít demokratickému Portugalsku na pomoc. Moskevský článek naznačuje, že portugalské komunisty se stále ještě mohou spolehnout na podporu Kremlu. Ale tón tohoto ujištění, spíš jen náznak, je neagresivní, dokonce až mírný. "Nyní je důležité", píše Pravda, "vyslovit masovou solidaritu s těmi politickými silami v Portugalsku, které vedou trvalý a obtížný boj proti reakci uvnitř a zvenčí". Na jiném místě článku však Kreml podtrhuje svoje rozhodnutí nevměšovat se do vnitřních portugalských záležitostí.

Ferdinand Peroutka: BUDOVÁNÍ STÁTU

se právě expeduje

Objednávám výtisků I. svazku (celkem 5 svazků) díla Ferdinanda Peroutky Budování státu.

Přikládám šek (money order) na dolarů.

Jméno

Adresa

Podpis

Cena jednotlivých svazků \$6.20 včetně pošt.

Cena všech pěti svazků \$26.00 včetně pošt

KUPON

na jednu stereo cassette

"Hudba z ČSR 1974-75"

ZDARMA

Odstřihžený kupon zašlete na adresu:

EDAS

P. O. BOX 1333

GRAND CENTRAL STATION

NEW YORK, N. Y. 10017

s Vaší adresou a přiložíte \$2.00 na obal, plastický box, poštovné a manipulaci.

Platnost kuponu do 30. září 75.

ZIVĚJŠÍ SPOLUPRÁCE

Významným krokem v rozvoji hospodářských styků mezi Jugoslávií a Spojenými státy byla americko-jugoslávská konference v Dubrovniku, již se zúčastnili členové loni založené Jugoslávsko-americké obchodní komory a Americko-jugoslávské hospodářské rady. Šest komisí, složených z osmdesátipětí amerických podnikatelů, zastupujících čtyřicetpět společností, a ze stopadesátí ředitelů devadesáti jugoslávských podniků, jednalo o možnostech dalšího prohloubení spolupráce mezi oběma zeměmi. Rozhovory se soustředily na lepší využívání přírodních zdrojů a kooperaci v různých odvětvích průmyslu i obchodu. Z konference vzešly podněty k novým krokům, pokud jde o obchodní, průmyslovou a technickou kooperaci, jakož i společné podnikání v Jugoslávii a na třetích trzích. Vzhledem k vzrůstajícímu zájmu amerických podnikatelů o jugoslávský trh rozhodla se Jugoslávsko-americká obchodní komora vydávat měsíční informační bulletin. Dubrovnická konference měla v jugoslávském tisku jednoznačně příznivý ohlas a předseda Americko-jugoslávské hospodářské rady John Barlingham řekl, že "na obou stranách je ochota rozšiřovat spolupráci"; konference ukázala, dodal Barlingham, že se potenciály obou zemí doplňují a lze mluvit o totožnosti zájmů, která skýtá pevnou

Mezinárodní přehled

základnu pro rozšiřování výměny všeho druhu.

Zvláště dobrou příležitostí k prohlubování technické a finanční spolupráce poskytuje společné podnikání, v němž se obě strany rovně podílejí na zisku i riziku. Do června loňského roku uzavřeli Američané s Jugoslávci jen osm smluv o společném podnikání; za následujících dvanáct měsíců však přibýlo devět nových smluv a osmnáct dalších je předmětem jednání nebo úvah. Sedmnáct smluv, dosud uzavřených, představuje investice v celkové hodnotě asi šedesát milionů dolarů. Spojené státy jsou po této stránce na prvním místě v seznamu zemí, s nimiž Jugoslávie uzavírá dohody o společném podnikání. Zajímavým polem pro společné podnikání se může stát turismus. Jugoslávci zvláště záleží na rozvoji tohoto lukrativního odvětví hospodářství a Američané si uvědomují příležitosti, které se jim nabízejí v Jugoslávii. Spolupráce se Spojenými státy velice prospívá jugoslávskému hospodářství a nepřekvapuje, že bude rozšiřována. V dlouhodobé perspektivě může pomoci Jugoslávii překonat finanční nesnáze a přispěje k rychlejší modernizaci jejího průmyslu. Lze říci, že z politického hlediska je ochota Spojených států pomáhat Titovu státu dokladem, že plodná spolupráce mezi oběma zeměmi je

možná, i když jsou jejich společensko-politické soustavy odlišné. Obě strany dodržují princip nezávislosti, vzájemné úcty a rovnoprávnosti svrchovaných států, k němuž se v uzavřených dohodách přihlásili.

REŽIM O HELSINKÁCH

Československý úřední tisk zveřejnil výtah, který pořídila ČTK ze závěrečných, už podepsaných dokumentů Evropské konference o bezpečnosti a spolupráci. Proč jen výtah, když v některých jiných východoevropských zemích vyšel v novinách tentýž den text úplný a když u nás se jindy zveřejňuje plné znění dokumentů a prohlášení daleko méně významných. Na druhé straně — text ČTK přece jen obsahuje hlavní zásady přijaté deklarace, včetně těch, které se týkají mezilidských vztahů, slučování rodin a podobně. Československý občan tak přece jen ví, co vláda v Helsinkách podepsala a co by měla plnit. Zahraniční tisk je pochopitelně ještě naplněn komentáři k výsledkům evropské konference, a v této souvislosti se často opět poukazuje na příklad Československa. Frankfurter Rundschau cituje výrok Leonida Brežněva z jeho helsinského vystoupení, totiž, že "lid každé země, a jenom on, má suverénní právo rozhodovat o svých vnitřních záležitostech a dávat si své vnitřní zákony." List k tomu poznamenává, že za několik dní bude sedmé výročí uzavření Československa jednotkami Varšavského paktu.

ZAJÍMAVÉ BULHARSKO

Jmenování dvou nových římskokatolických biskupů v Bulharsku vzbudilo tak značný zájem, že se tiskový mluvčí Vatikánu, Federico Alessandrini, vystavil otázkám novinářů. Z jeho informací vyplývá, že obsazení dvou důležitých církevních úřadů svědčí především o změně v postoji bulharské vlády. Obecně se to dává také do souvislosti s návštěvou Todora Živkova u papeže Pavla IV., ke které došlo před dvěma měsíci za Živkovovy cesty do Itálie.

Jmenování se týká Bogdana Dobranova, jenž se stal apoštolským vikářem pro Sofii a Plovdiv. Monsignor Dobranov byl jmenován biskupem už v roce 1959 papežem Janem XXIII., ale jmenování nebylo veřejně oznámeno, protože bulharská vláda mu nedovolovala biskupský úřad vykonávat. Apoštolský vikariát Sofie a Plovdivu byl přechodně neobsazený od srpna minulého roku, kdy zemřel tamější biskup Simeon Kozkov. Nyní se tedy situace na-

pravuje, a to nejen tam — současně se jmenuje Vasco Sairerov novým biskupem v Nicopoli se sídlem ve Velico Tirnovu. I tato diecése byla bez biskupa — už od roku 1952.

Je nutno připomenout, že bulharská vláda zde vychází vstříc katolíkům, kteří v zemi nepředstavují tak silnou náboženskou obec jako v jiných částech východní Evropy.

DODRŽÍ POLSKO SMLOUVU?

Polské stranické i vládní vedení schválilo výsledky jednání prvního tajemníka Gierka a západoněmeckého kancléře Schmidta v Helsinkách. Nyní se připravují příslušné smlouvy. K definitivnímu podepsání by mělo dojít u příležitosti návštěvy spolkového ministra zahraničí Genschera ve Varšavě v říjnu. Spolková republika poskytne Polsku dlouhodobý úvěr s nízkou úrokovou sazbou ve výši jedné miliardy marek. Polsko dostane z fondů západoněmeckého sociálního pojištění také obnos ve výši miliardy 300 milionů marek na úhradu důchodových nároků polských občanů vůči spolkové republice. Za to se polský první tajemník Gierka v Helsinkách zavázal, že jeho režim povolí v příštích čtyřech letech 120ti až 125ti tisícům příslušníků německé menšiny v Polsku emigraci do spolkové republiky. V chystaném smluvním komplexu to bude potvrzeno ve zvláštním protokolu. Západoněmecká oposice se vyjádřila o helsinkých ujednáních skepticky. Vyhrazuje si právo zaujmout definitivní stanovisko až po uveřejnění smluvních textů a předhazuje socialisticko-liberální koalici, že je ochotna zaplatit znovu za právo německých národních příslušníků v Polsku na přesídlení, ačkoli v za zaplátila už v roce 1970 uznáním hranice na Odře a Nise v normalizační smlouvě s Polskem. Nesporně se po podepsání této smlouvy ve spolkové republice zpočátku věřilo, že Polsko bude vyřizovat žádosti občanů německého původu o výjezdní povolení velmi liberálně. Praxe to však nepotvrdila. Od roku 1970 přesídlilo z Polska do západního Německa pouze 58 tisíc lidí. Přitom ani v Helsinkách ujednány více než dvojnásobný počet příštích přesídlenců neodpovídá zdaleka počtu žadatelů. Ničméně výsledky Schmidtových porad s Gierkem v Helsinkách jsou východiskem ze slepé uličky, do níž se polsko-západoněmecké vztahy dostaly v důsledku toho, že se ze smlouvy z roku 1970 vyvozovala na obou stranách očekávání, která přesahovala faktické právní závazky. Helsinská ujednání jsou konkrétní a pře-

sná. V některých kruzích v západním Německu se však ozvaly také hlasy, že jde o jakýsi obchod s lidmi. Předseda západoněmeckého Červeného kříže Bargatzky, který označil novou dohodu o přesídleních za velký pokrok ve srovnání s dosavadní situací, poukázal na druhé straně na to, že spolková republika i v minulosti byla nucena k obdobným kompromisům.

ZDRAŽENÍ V MAD'ARSKU

Jak už jsme psali, Mad'arský státní materiálový a cenový kontrolní úřad a ministerstvo vnitřního obchodu oznámily, že se s platností od 4. srpna zvyšují ceny benzínu o dvacet a různých stavebních hmot o 10-49 procent. Oficiální vysvětlení zní, že zvýšení cen bylo nezbytné v důsledku nepřetržitého vzdouvání cenové hladiny na světových trzích a že má pobízet k šetření a racionálnějšímu používání těchto výrobků a odlehčit státnímu rozpočtu, velice zatíženému dotacemi dovozu.

Na rozdíl od předchozích zvýšení cen bylo toto opatření oznámeno jen dva dny před tím, než nabylo účinnosti, patrně proto, aby se předešlo hromadění zásob. Zdražení benzínu postihne jak půl milionu Mad'arů — vlastníků automobilů, tak zahraniční turisty, kteří jsou právě teď v Mad'arsku ve velkém počtu na prázdninách. Zvýšení cen stavebních hmot bude mít širší dopad, protože znesnadní bytovou výstavbu. Jako v ostatních zemích východní Evropy i v Mad'arsku představuje bytová výstavba čelný problém. Zdražení stavebních materiálů nejenže ohroží záměry mad'arských občanů v sektoru družstevní a soukromé bytové výstavby, ale bude pravděpodobně překážet i bytové výstavbě státní. Nyní je téměř jisté, že plán státní bytové výstavby na letošní rok, to je třicet tisíc bytových jednotek, nebude splněn. Ovlivněny budou rovněž ambiciózní dlouhodobé plány na tomto poli.

Jde o třetí zvýšení cen za posledních dvanáct měsíců. 1. září loňského roku byly v Mad'arsku zvýšeny ceny paliv a topného oleje; druhé zvýšení cen v tomto období bylo provedeno 5. ledna letošního roku a týkalo se hutních polotovarů, zpracovatelského spotřebního zboží — chemických výrobků, umělých hmot, fotografických potřeb, nábytku a oděvů. I když je zatím těžké hodnotit plný dopad nových cenových změn, zkušenost ukazuje, že taková zdražení postihnou obvykle i jiné artikly, neuvedené v původním sdělení. Na rozdíl od zvýšení cen z loňského září budapeštská vláda neoznámila žádný program finančního vyrovnání, čímž naznačila, že státní rozpočet bude mít tentokrát z nového opatření jen prospěch. Nynější zdražení se

Nechte Vaše peníze pracovat pro Vás!

Zvýšili jsme úroky a platíme nyní:

7.75% přinese 8.17%

na vkladní certifikáty

aspoň \$ 1.000.00 zaručené na šest roků

6.75% přinese 7.08%

na vkladní certifikáty

aspoň \$ 500.00 zaručené na tři roky

6.50% přinese 6.81%

na vkladní certifikáty

aspoň \$ 500.00 zaručené na 2 roky

5.25% přinese 5.47%

na vkladní knížky

v jakémkoliv obnose od \$ 5.00 výše.

Úroky na vkladní Certifikáty počítáme a vyplátíme čtvrtletně, úroky na vkladní knížky počítáme a vyplácujeme též čtvrtletně.

Peníze jsou zaručené pro každého až do \$40.000.00 vládní pojišťovnou *Federal Savings and Loan Insurance Corporation ve Washingtoně.*

Uložte si peníze u nás porostou Vám velmi rychle.

FOURTH FEDERAL SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION

1355 FIRST AVENUE, NEW YORK N.Y. 10021

aneb

2636 CENTRAL PARK AVE.,
Central Shopping Plaza, Yonkers, New York 10710

and

590 EAST 187 STREET
Bronx, New York 10458

Neveselé veselohry

Současné československé veseloherní filmy jsou fádni, neživotné, přizemní, vynikají duševní chudobou a nai-vitou. Takový je úsudek kritika pražského rozhlasu. Vyzvuje svrchu cílovanou charakteristiku novějších filmových veselohr z několika posledních snímků, v nichž prý "bychom těžko hledali alespoň stopu životní radosti", která "by tu měla přirozeně pramenit." A to přesto, že je "málo těch, kdo by nepocítovali velkolepost naší doby".

Lze si snadno domyslet, že nejen filmový veseloherní žánr, ale ani jiné současné u-

mění nenalézají u oficiálních kruhů nějaký nadbytek plodných podnětů. Sterilní a strohá instrukce sotva vyvolá smysluplný, hodnotný tvůrčí čin, jemuž navíc — v dnešních okolnostech — chybí: možnost svobodného vyjádření vztahu ke skutečnosti; možnost strefit se tam, kde se uzly hromadí. Tím hůr je na tom — jako vždycky — humor, smích, veselí. O satíře už ani nemluvě.

Referent pražského rozhlasu se ve svém rozhořčení dovolo-
lá i lepší minulosti, neboť prý "zvláště v 50. letech vznikla řada dobrých děl,

hlavně z prostředí zemědělských družstev a továren".

Je to opět zjištění, vyvolávající údiv nejen u znalců, ale i u zcela běžných diváků. Jestli totiž někdy vzniklo něco hodnotného v českém veseloherním žánru, tak spíš mimo jmenovaný okruh: témat a vždycky s téměř nadlidským nasazením všech účastníků, kterým se přes veškeré byrokratické překážky podařilo přece jen prosadit své. Ale tady by asi dnešní režimní kritik nerad přecházel k faktům. Musel by totiž například přiznat, že kví autorský podíl na podobných úspěšných komediích měl vynikající satirik Vratislav Blažek, jemuž bylo — žel — po roce 1968 zemřít v exilu. Jeho Tři přání (pěkných pár let v trezoru ústředního ředitele Čs. státního filmu) nebo Starci na chmelu patří už dnes nezvratně do dějin českého filmu. A onen kritik by pak musel k úspěchům už celosvětovým přičíst několik snímků Miloše Formana, režiséra, který se v 60. letech dostal mezi světovou špičku a podnes se mezi ní drží; žel opět — mimo svou vlast. A když už rozhlasový referent sahá hlouběji do historie a jmenuje vskutku nezapomenutelného Jindřicha Plachta, pak může stěží vynechat další jména (byť mezi nimi nebudou nositelé legitimace komunistické strany); jména Vlasty Buriana — na němž ostatně dodnes československé půjčovny filmu vydělávají —, Theodora Pištěka, Jaroslava Marvana, Oldřicha Nového, Antonie Nebošinské, Růženy Šlemrové, Jiřiny Ferbasové, Nataši Gollové — a ještě by se jich pěkná řádka našla.

A pak by — nebo dokonce na prvním místě — mohl sotva jen tak mlčky přejít slavné a dodnes aktuální filmy Voskovce a Wericha — filmy — a to, prosím z 30. let — vyslovené politicko-satirické, inteligentně humor-
né, s nestárnoucí moderností.

Filmy takřcečně angažovane. A přece o nich horliví referent nepíše. Všichni dobře vědí proč. Ostatně, když už po válce a se značnými obtížemi se strany vládnoucích úřadů točil v Československu filmy jen jeden z oně slavné dvojice, vyrobil (spolu s neméně vynikajícími spolupracovníky) i on jeden z pilířů moderní české filmové veselohry. Ale ani o "Cisarově pekaři" dnes úzkostlivý režimní glosátor nepíše a zase všichni dobře vědí proč. Ve filmu — a nejen v něm — panuje dnes ovzduší, do slova odporující textu ústřední melodie jmenovaného filmu, kde se bujaře (a snad i mírně agitačně) zpívalo: "Ten umí to a ten zas tohle; a všichni dohromady uděláme moc."

M. S.

ŠANCE ITALSKÉ KS

Výsledek červnových oblastních a místních voleb v Itálii olířil na lokální úrovni koncepci levého středu, jejíž alfou a omegou byla spolupráce křesťansko-demokratické strany se stranou socialistickou. Místní politická mapa Itálie se v posledních týdnech dost změnila. Dříve se hovořilo o existenci jakéhosi rudého pruhu v severní části střední Itálie, nyní přirovnal dopisovatel západoněmecké tiskové kanceláře DPA politickou mapu Itálie k leopardí kůži s četnými rudými skvrnami. Budiž připomenuto, že v celkové bilanci červnových voleb zůstaly ztráty křesťansko-demokratické strany omezeny na pětiletého procenta odevzdaných hlasů a že tato strana vyšla i z červnových voleb jako nejsilnější v celé zemi. Komunistické zisky a skutečnost, že se italská komunistická strana přiblížila až na dvě procenta k síle křesťanských demokratů, jako by však vážily více. Vnitrostraniční krize v řadách křesťanských demokratů po jejich poměrně volebním neúspěchu v červnu vedla až na sklonku července k nahrazení Aminora Fanfanioho v čele strany Beningem Zaccagninim.

Neméně ústřední vláda ministerského předsedy Alda Mora se do krize nedostala. V této fázi nechť ani komunisté, aby Morova vláda padla a došlo k vypsání předčasných parlamentních voleb. Za normálních okolností by se příští celostátní volby měly konat na jaře 1977. Je nepřehledné, že by komunisté sami mohli získat absolutní většinu. Považovali by za příliš riskantní ryze levicovou koalici. Proto zůstává jejich programem takzvaný historický kompromis — který je v podstatě nabídkou spolupráce s co nejširšími složkami italského politického života. Hlavní složkou tu zůstává křesťansko-demokratická strana. Italská ko-

munistická strana nevynechává žádnou příležitost, aby nezdůrazňovala svůj reformní, antidogmatický profil. Z toho vyplývá její kritika portugalských komunistů.

VÝKLAD HELSINEK

První tajemník východoněmecké komunistické strany Erich Honecker označil v interview s listem Neues Deutschland své helsinské rozhovory se spolkovým kancléřem Schmidttem za produktivní. Oba se dohodli, že nebudou — to jsou Honeckerova slova — "testovat" zatížitelnost čtyřmocenské dohody o západním Berlíně. Zbytečným hádkám mezi Německou demokratickou republikou a Německou spolkovou republikou o čtyřstrannou dohodu by se mělo předejít." Honecker dále uvedl, že východní Německo je zainteresováno na pokroku v jednáních s Bonnem, a chce, aby ve vztazích ke spolkové republice působil, jak řekl,

NA LEPŠÍ
K VAŠATOVI

"duch Helsinek". Honecker však zároveň potvrdil výhrady východoberlínské vlády proti tomu, jak se helsinský dokument vykládá na západě. K možnosti mírové změny, státních hranic, zakotvené v tomto dokumentu, Honecker řekl, že tím není princip neporušitelnosti hranic nikterak dotčen a že tato doložka je pro NDR "bez praktického významu, protože my nemáme se svými sousedy žádné hraniční problémy." Jak známo, bonnská vláda znovu a znovu zdůrazňuje, že tato doložka v helsinském dokumentu nechává dveře otevřené k možnému opětovnému sjednocení Německa.

GOLDENE STADT

Konečně také v Düsseldorfu

náš restaurant

s českými a mezinárodními

specialitami

PIVO 12° PLZEŇ • BUDVAR ZE SUDU

Srdčně Vás přivítá známý pražský gastronom Vilém Bláha. • Jídla chuťově upravená mistr kuchař Vl. Matějka

GOLDENE STADT,

Böhmisches Restaurant, D-4 Düsseldorf,

Minerstr. 5 • tel. 37 93 96

Cca. 2. min. od Hlavního nádraží

OKOLNOSTI SMRTI

A. NOVOTNÉHO

V posledním období svého života se A. Novotný stále ostřeji vyjadřoval o okupačních poměrech a politice Husákova režimu. Napsal i několik memorand a osobních dopisů svým bývalým spolupracovníkům, v nichž zdůrazňoval, že okupační politická linie ve svém souhrnu je zlobohná, že deimace členstva KSČ, která postihla skoro z 80 procent předúnorové členy, vyláhla stranu do nejhorší krize od r. 1929 a že to je naprosté likvidátorství. Novotný rovněž několikrát ostře odsoudil kulturní politiku Husákova režimu a poukazyval na svůj kurs v šedesátých letech (tvrdil, že až do smrti Kopeckého nebyl nikdy rozhodujícím činitelem a neměl poslední slovo v žádné věci). Se spisovateli měl sice spory, říkal, ale neumřeloval je. Husák nechával Novotného v posledních dvou letech nepřetržitě sledovat, odposlouchávat a hlídat, což dostoupilo vrcholu při soukromých oslavách Novotného sedmdesátin. Tehdy Novotný v úzkém kruhu pronesl malý projev, vysoce sebekritický, v němž řekl, že na své funkce nikdy intelektuálně nestačil, že však byl příliš ještětný na to, aby to přiznal. Vždy se plně podroboval stranické disciplíně a tomu, co rozuměl pod pojmy marxismu-leninismu, ale nikdy se neobohacoval a snažil se vše zmiřňovat. Nyní podle něho zcela ovládli pole kariérista a likvidátoři. Naznačil, že má připravené osobní memorandum vedoucím činitelům zahraničních komunistických stran a že toto memorandum odečte těsně před evropskou konferencí KS.

Novotný rovněž přislíbil lo-
ni na podzim — a zčásti to splnil — nadiktovat některé

své vzpomínky, zejména o období v r. 1964, kdy začal jeho spor s Brežněvem. Řekl, že Brežněv organizoval proti němu spiknutí a několikrát mj. se snažil získat proti němu i Dubčeka v r. 1967. Ještě po vánocích byl Novotný v relativně dobré fyzické kondici a stěžoval si pouze na bolest v ledvinách, již trpěl dlouhou dobu následkem věznění v Mauthausenu. Do Sanopsu šel na hospitalizaci jen za účelem prohlídek, což potvrzuje jeho rodina, avšak tam náhle zemřel na infarkt shodou okolností ve stejný den, (28. ledna 1975), kdy předsednictvo ÚV KSČ v plném rozsahu i stranicky rehabilitovalo Rudolfa Baráka. Předsednictvo také zamítlo státní pohřeb a dobu pohřbu stanovilo zcela neobvykle na sobotu odpoledne (pohřeb Smrkovského byl ustanoven na pátek večer). StB současně zabránila distribuci pohřebních oznámení, která se šířila soukromně až v pátek dopoledne. Okolnosti pohřbu vyvolaly velký odpor zvláště v kruzích bývalé Čechie a "levé fronty" a zavdaly patrně příčinu k sestavení březnového "Memoranda 300" (počet podpisů). Kritizuje Husákův režim z pozic kupodivu nikoli nepodobných pozicím dosavadní kritiky "zprava". Memorandum mj. zdůrazňuje podezřelé okolnosti smrti A. Novotného a naznačuje, že "byly kruhy, které měly zájem na tom, aby rychle zemřel".

(Z Jímských Listů)

Pokus o smír?

Na pozvání URO přijela do Československa delegace švédských odborů. Jak známo, existuje napětí Husák-Palmu. Nicméně, Husák teď přijal k delší besedě švédské odboráře a hovořil s nimi o duchu détente a duchu Helsinek a o tom, jak je nutno stále zlepšovat — v rámci oněch duchů — švédsko-československé vztahy.

SPORT

Sportovní všehochut'

• Předsedalstvo tenis. svazu ČSIV projednálo nedůstojné chování čs. tenistů Hřebce a Zedníka na mistrovství Československa v Bratislavě a potrestala Hřebce zákazem startu na mezinárodních turnajích v Bejrutu a Torontu a Zedníka důtkou s výstrahou.

• Čs. tenista Ing. Kučal zvítězil ve finále mistrovství Švýcarska v Ženevě nad Rekem Karageropoulisem 6:3, 2:6, 6:4.

• Nejlepší letošní svět. výkon v atlet. pětiboji žen dosáhla v Dortmundu B. Pollaková z NDR — 4784 b.

• Fotbalistky pražské Slávie sehrály v Maďarsku dvě vítězná utkání s celkem Spartakus Budapešť 3:1 a 3:2.

• Do budoucna již nikoli "divičí kopaná", ale "kopaná žen". Od 1. 8. t. r. přechý organizované dívky v kopáčkách pod ČFS, jsou tedy jeho součástí, jak si to už po léta přejí UEFA, která snažení něžného pohlaví na fotbalovém trávníku všemožně podporuje. A tak se dočkáme asi hodně brzy 1. MS v kopané žen.

• Američan Bruce Jenner vytvořil v Eugene (USA) nový svět. rekord a atletickém desetiboji. Dosáhl fantastických 8521 bodů. Před 11 léty zavvedl Mezinárodní svaz lehké atletiky (IAAF) nový bodový systém, aby omezil astronomické počty dosažených bodů.

Tak například Čiňan Yang Chuan-kwan (Tajvan) dosáhl již před 12 léty podle starých bod. tabulek 9121 bodů.

• Čs. reprezentant František Stehno se po jednoletém přestávce stal znovu mistrem Evropy ve figurál-

ní jízdě na vodních lyžích. Stehno se stal ME v této disciplíně již potřetí. Pořádil Stehno 40 200 b., Hailwood Brit 9 140 b., Bjork (Švéd.) 8 980 b. Slalom mužů vyhrál Francouz Sommer, čs. reprezentanti se v této disciplíně do finále neprobojovali.

• Na tenis. ME amatérů proláta v boji o postup do semifinále obhájkyně titulu a nasazená hráčka č. 1 Martina Navrátilová s Holančankou Appelovou. I přes výpadek Navrátilové se finále žen ME stalo záležitostí čs. dívek. Ve finále porazila Tomanová mladšíkou Maříškovou až po tuhém boji 6:4, 5:7, 6:3. Také loňský ME Turčový neobhájil svůj titul a proláta ve finále s Metrevelim 1:5, 6:3, 3:6, 7:6, 8:6.

• Američanka Donna Young se stala mistryní Evropy na otevřeném turnaji v golfu, který se konal v Sunningdale (Angl.). Titul ME získala 283 úderů, před americkou mistryní Sandra Palmer, která potřebovala na zdolání všech jamek 293 úderů.

• Hokejová jihlavská Dukla to má dobře, protože "přestup" se zde jmenuje "výběr". Také letos si Dukla "vybírá" posily podle nějakého záhadného patentu, na který již dopadlo tolik mužstev. Vzpomeňme rozehrávní fotbalového mužstva pražské Slávie "maršálsimem" Čepičkou a to jen z toho důvodu, že kdysi za toto mužstvo hrával prezident Beneš.

• Na ME juniorů v plavání v Ženevě získal střelce trenérky Wawrowé (trénovala Olga Kozíčková) a dokázala ji dovést 1968 k evropskému rek. na 200 m pol. a k finále na OH v Mexico City) Míloslav Rolko titul na 100 m znak (1:04,43 min.) a na 200 m pol. byl druhý časem 2:16, 98 min.

VLADIMÍR ŠETINA

Z DOMOVA...

Alegorickým
průvodem

vyvrcholily v Bzenči třidení vinohradnicko-zahradnické slavnosti spojené s tradicí zavírání vinných hor. Bzenčtí oslavili zároveň dvě jubilea — 100 let výroby šumivého vína a 90 let založení zahradnické školy.

Živná Vltava

Pro nízký stav vody zastavily Dopravní podniky hl. města Prahy až do odvolání provoz lodí na trati Praha-Slapy. Opačným směrem, to jest po proudu Vltavy až do Roztok, lodě nadále plují.

Čtvrt milionů

lidí už za letošek navštívilo zámek Hluboká nad Vltavou, který je nejvyhledávanějším historickým objektem v jižních Čechách. Zámek byl podroben rozsáhlé rekonstrukci a přitahuje stále víc zahraničních turistů.

Hlubokou propasti

Macocho stanovili přesnými geodetickými metodami pracovníci oddělení dokumentace Moravského krasu na Blanskou na 138,72 metru. Určená hodnota udává rozdíly mezi úrovní horního mýstku a střední hladiny dolního jezírka na dně propasti.

DR. KAREL VANEL 20. 12. 1889 —
25. 7. 1975

V Rychnově nad Kněžnou zemřel dne 25. července 1975 po těžké nemoci JUDr. Karel Vanel, odborový přednost min. depraivy v. v. (dříve sekční šéf legislativního odboru min. veřejných prací) ve věku 85 let. Dr. Vanel, otec zemědělského básnířky Radmíly Vanelové-Lexové, byl známý sběratel a znalec děl malířů české krajinářské školy, obzvláště Františka Kavána, o němž publikoval obšírnou ilustrovanou monografii (1. vydání 1959, Krajské nakl., Liberec, 118 str., 32 černobílých, 4 barevné reprodukcí; 2. vydání 1963, Sevečeské kr. nakl., Liberec, 162 str., 48 č.-b., 8 bar. repr.). V posledních letech často přispíval články o dějinách české hudby a j. v Proměnách i ve Zprávách SVU, pod jménem Jiří Malát.

jgl

HOVORY SE ČTENÁŘI

Vážení přátelé, jsme všichni na jedné lodi, která se jmenuje inflace. My v Amerických Listech jsme na tom všem ještě o to hůř, že musíme mnohdy předplatitele žádat o dlužné předplatné. A ne jednou, ale bohužel dva- či třikrát. Stojí nás to čas a peníze. Proto Vás snažně prosíme: dostanete-li upomínku na předplatné, pošlete nám ho. Nemusí to být obraťem pošty, ale alespoň do tří, čtyř týdnů. Děkujeme Vám za pochopení a jsme s pozdravem: Dobré účty dělají dobré přátele.

Váš Americké Listy

UPOZORNENIE SLOVENSKÝM
ČITATEĽOM

Ako sme oznámili v poslednom čísle New Yorkského Deníka, posielame tým čitateľom, ktorým ešte nevypršalo predplatné na NYD, zatiaľ Americké Listy. Ku koncu ich predplatného obdobia im budeme zasielať upozornenie o tom, že sa blíži čas k obnoveniu predplatného. Dúfame, že zostanú bratskému týždeníku Americké Listy verní a stanú sa jeho trvalými predplatiteľmi. V každom prípade však prosíme, aby nám oznámili, či budú AL naďalej odoberať, abysme snád tieto noviny na ich adresu neposielali zbytočne.

NABÍZÍME

V poslední době vyšla v jednom denverském studiu v Coloradu gramodeska od mladého skladatele Jana Miška. Na každé straně je po jedné písni protiruského zaměření: Zelezná opona a Rozhodnutí. Stojí za to si desku poslechnout. Lze ji objednat na adrese: JM Recording, P. O. Box 29124 Denver Colorado 80901, USA. Cena do celého světa je stejná — \$1.50 plus 25¢ poštovného.

U naší evropské redakce FK, D-6 Frankfurt/M. 1, Postfach 70 0254 si můžete objednat knihu brněnského autora Rudolfa Těsnohlídka (vydanou prvně roku 1920, autor ukončil svůj život r. 1928 sebevraždou) "Liška Bystrouška." Kniha pro děti i dospělé, o osudech lidských i zvířecích, známá z opery Leoše Janáčka. Nabízíme poslední ilustrované vydání z r. 1972 vázané v plátně. Cena DM 7.50, US dol. 3,— nebo přepočten v jiné měně.

ZAČNE ŠKOLA...

Zápis do České školy v Astorii se bude konat v pátek, dvanaclého září od šesti do osmi hodin večer v místnosti školy v Českém domově v Astorii (29-19 24th Ave., L. I. C.). Na shledanou s vámi a vašimi dětmi se těší

školní výbor a učitelka

INDEX PRO VÁS UYDAL:

Příběhy ze šuplat (autoři z domova)	DM:
Nadřáda Mandelstamová: Konec naděje	14,20
Ota Filip: Nanebevstoupení Lojzka Lapáčka	14,—
ze Slezské Ostravy (3 díly, cena 1 svazku)	41,20
Z. a R. Medvěděvi: Kdo šil?	9,90
Julius Firt: Osudy a politika	14,—
Pavel Tigríd: Politická emigrace	11,50
v atomovém věku	11,—
Karel Michal: Roční kraj	13,50
Nikolaj Terlecký: Pláž u San Medarda	14,—
Minka Rybáková: Věek z rekreace	6,40
Vladimír Čerepková: Ztráta řeči (poezie)	6,40
Josef Lederer: Sopka Islandská (poezie)	6,40
František Listopad: Černý, bílý, neví (poezie)	10,40
Bohumil Štěpán: Vydávky (koláže)	13,40
Ivan Sviták: Dialektika mozi	13,10
Arnošt Lustig: Ulice stracciných	6,40
Metáky z Ruzyně	13,40
Jiří Hochman: Kronika mistadření	13,40
v Čechách (il.)	12,20
A. Lidín: Tepadik na houpačce	13,—
Jar. Beneš: Až se se mnou vyspíš budeš plakat	11,20
Ladislav Grosman: Nežsta	14,65
Julius Firt: Knihy a osudy	12,20
Egon Hostovský: Otcoboditel se vrací	8,40
Andrzej Amalik: Buďte se SSSR roku 1954?	10,65
Shozalk: Systémové změny	16,65
A. Ostrý: Československý problém (rozehráno)	8,40
Karel Kryl: Knížka (rozehráno)	12,65
Radoslav Seduší: Východ je Východ (rozehráno)	11,85
Ladislav Míňák: Súdruh Maenckhausen (—)	11,40
Gabriel Laub: Nejlepší proces dějin	12,40
Jiří Hochman: Jelení Blad (rozehráno)	

INDEX, 5 Köln 41, Postfach 410511
Bundesrepublik Deutschland

SLOVAK GYMNASTIC UNION

SOKOL

of the United States of America

THE FIRST SLOVAK SOKOL SOCIETY in the U.S.A.
OFFERS YOU:

- MANY FRATERNAL BENEFITS
- COMPLETE LIFE AND ENDOWMENT INSURANCE
- MORTGAGE PROTECTION INSURANCE
- SUMMER PHYSICAL FITNESS CAMPS
- RECREATIONAL ACTIVITIES IN OUR HALLS

DON'T WAIT — JOIN NOW!
WE ARE HERE WHEN NEEDED

276 Prospect Street, East Orange, N. J. 07017

(Area Code 201) 676-0280

ANDREW VENGLARCHIK, JR.
President

JOHN SPOCI
Secretary

FEUILLETON

Lojzicka

Italští dělníci, kteří kopou na pařížském staveništi u Cour du Commerce, poblíž kostela St. Germain-des-Près, mají sice jakoustakous potuchu o ne právě příjemné minulosti terénu, který hloubí, ale jejich znalost je poněkud mylná a nelíší se v tom od ostatních občanů v sousedství.

"Tady stála ta prokletá gilotina," pokřikovali lámanou francouzštinou na kolemjdoucí, kteří se zvědavě zastavovali a zraky provrtávali zasněh. aby v ní odhalili něco příšerného. A něco obzvláště úděsného se očekávalo, neboť na tomto místě, v domech č. 9 a 11 stál kdysi cihlný soud, jen tři minuty chůze od kavárničky "Chez deux singes."

V minulosti se zde usídlovali drobní podnikatelé a řemeslníkové a obchod začal rozkvétat. Za francouzské revoluce tiskl Marat svého "Ami du Peuple" v tiskárně v číslu 1. Ta tiskárnička je tam dodnes, třebaže se v ní vystřídali nejméně tři vlastníci, kteří nejméně třikrát umyli její okna. V uličce má též sídlo obrazárna, jež je jen zřídka otevřená. Zámečník Grimand pracuje v dílně označené zlatým klíčem, který by však už potřeboval kapánek přizlatit. Proti tiskárně se vyjímá zachouzená restaurace, pojmenovaná po někom "Jeân", kde lze obdržet dušené hovězí maso a k tomu hodně baguette. A hned za restaurací stojí číslo 9, tedy ono místo, kde se kdysi pyšně vypínala soudní budova, znárodněná francouzskými revolucionáři k proklamování rozumu a smrti na běžícím pásu.

"Na co tu koukáte," brouknul zvědavě kolemjdoucí občan a zastavil se. Nachýlil se nad jámu a vyplíval do ní užmoulaný obarek gaubisky. "Parták kupáču, také Ital, jakoby čekal na zájemce spustit veletok jižanské výmuhlosti. "Tady stála první gilotina. Tady padaly kontrarevoluční a buržoazní hlavy, když se tady dělala ta revoluce. A že to je pravda, dokazují nálezy košťi, kterých tu je habaděj," kopl špičkou bagančete do rumu, shýbl se a vítězoslavně vytáhl pěkně zachovalou . . . co? Kost! Stehenní kost, jak ji identifikoval parták. Zdála se být sice poněkud malá, ale kost to byla. "Možná, že tam někde bude i čistě ukrouhnutá lebka," zatoužil důvěřivý Ital a pokřikoval se.

Vskutku, pod povrchem země u čísel 9 a 11 by se decela klidně mohla najít nějaká lebka najít, neboť zde, jak polir správně řekl, stála první pařížská gilotina. Stála! Pravdou však zůstává, že gilotina na tomto místě nikdy nevykonávala žádný hrdelní rozsudek ani nad zločinci po-

litickými, ani kriminálními. Zde totiž, na dvoře dávno již minulé, postavil jeden něm. tesař jménem Schmidt první gilotinu pro dobrého doktora Josepha Ignáce Guillotina. Dr. Guillotin přišel ze Saintes severně od Bordeaux do Paříže, aby tu vykonával lékařskou praxi. V roce 1789 byl zvolen do franc. ústavodárného shromáždění a na konci téhož roku navrhl "filantropický stroj na stínání hlavy", instrument to zcela spolehlivý, jímž měla být nahrazena nemotorná sekera mistra popravčího. Vládný pan doktor se ve staré anonymní práci dočetl o účinném stínacím stroji, jenž sestával ze dvou vztyčených rámových sloupů a těžkého nože, který vlastní vahou padal veden drážkami. Používali jej Italové, aby oddělili těžké kriminálníky od jejich hlavy. Skotové měli podobný nástroj, který z jakýchsi příčin nazvali "pannou". Ve středověkém Německu dosti obdobné zařízení zvané Hobel nebo Diele obsloužilo řadu nehodných zákazníků. Dr. Guillotin usiloval o zmodernizovanou verzi takového zařízení, jenž by pracovalo svižně a pokud možno bez bolesti. Odsouzený by prý měl cítit jen "chladný vánek na šíji."

Shromáždění souhlasilo. Dr. Antoine Louis z pařížské akademie chirurgů, známý jako obratný návrhář, byl pověřen vypracováním plánů. Dr. Guillotin s výkresy v ruce se odebral do Cour du Commerce St. André a zatlukal na dveře číslo 9. Najal si německého tesaře pana Schmidta.

Schmidt byl sice piják, byl však spolehlivý, a to dr. Guillotin dobře věděl. A tak na dvorku Schmidtovy dílny začínal stroj nabývat tvaru v podobě jednoho montovatelného kusu za druhým. Konečně bylo dílo hotovo. Poté bylo důkladně vyzkoušeno. Na ovčích. Ovce byly prvními oběťmi, nelze je však příliš litoval. Stejně byly určeny pro jatka. Skopové kytý pro břicho Paříže.

Později přivezl z nemocnice Bicêtre několik mrtvol, k nimž se nikdo nehlásil. Výkon Schmidtova řemeslnického výrobku puntičkářského dr. Guillotina plně uspokojil. Podal o tom zprávu shromáždění a 25. dubna 1792 byl Schmidtův stroj převezen na káře přes Seinu a umístěn na Place de Grève — nynější Place de l'Hotel-de-Ville. Loupežníkovi Pelletierovi se dostalo cti být prvním.

Od samého počátku doktor zuřivě protestoval, aby se stroji dostalo jeho jména. Horlivě zdůrazňoval, že stroj ani nevynelel, ani jeho konstrukci nevypracoval, ani jej nepostavil. Jeho podíl byl striktně humanitární, nic víc. Ale nikdo mu nevěnoval pozornost. Nakrátko Paříža-

ČSSR viděno z Bavorska

Bavorský ministr hospodářství a dopravy Johann přestře stůby s ČSSR. Nedávno měl opět příležitost navštívit Prahu, když se zahajovalo přímé letecké spojení mezi Mnichovem a Prahou. I toto jeho návštěva měla za účel přispět k prohloubení hospodářských vztahů mezi ČSSR a NSR, zejména s Bavorskem. Jak hodnotí ministr Johann důležitost těchto vztahů?

"Bavorsko a ČSSR jsou sousedé a mají delší společné hranice. Z té skutečnosti vyplývá řada hospodářských, energeticko-politických a dopravně-politických vztahů a také problémů. V minulosti jsme těmto problémům věnovali zvláštní pozornost a tak tomu musí být i v budoucnu. Vítám zejména, že města Mnichov a Praha, spojená mnoha tradičními hospodářskými vztahy, mají nyní také přímé letecké spojení.

Objem bavorsko-československého obchodu se v posledních pěti letech zvětšil téměř o 40 procent a dosáhl hodnoty zhruba 680.000.000 marek. Přitom je zajímavé, že Bavorsko je ze všech zemí NSR nejlepšími zákazníky Československa. Roku 1973 dosáhl jeho podíl na dovozu z ČSSR

45%, roku 1974 43%. Zůstal tedy stabilní přesto, že se v NSR začala projevovat určitá hospodářská stagnace. Jsme tedy nejzajímavějšími zákazníky Československa; doufám, že jsme proto také vždy vítanými hosty v ČSSR. Přebýtek, kterého dosáhlo Československo v obchodní bilanci vůči Bavorsku, je v opačném poměru k deficitům, které má Československo v obchodní bilanci vůči NSR. Bavorsko je tedy země, která nerovnováhu v obchodní bilanci mezi NSR a ČSSR zmírňuje a nikoliv zvyšuje, jako jiné země. Hlavní výrobky, které dováží Bavorsko z Československa, jsou především chemické polotovary, textilní výrobky — finální i polotovary, železářské polotovary a hnědé uhlí včetně briket.

Za své poslední návštěvy v Praze jsem se informoval zvláště o dodávkách uhlí. Vzhledem ke geografické blízkosti ČSSR očekávám, že zvýšeným dovozem uhlí z ČSSR získá bavorské pohraničí cenově výhodnou energii, kdežto naši českoslovenští partneři mohou zase získat větší množství deviz — které potřebují k vyrovnání své obchodní bilance. Zároveň jsem přednesl návrh, aby se zjistilo, je-li možno, aby nám Československo dalo k dispozici uhlí, které těží v záp. Čechách. Pasivní energetickou bilanci, kterou má, by si zlepšilo dovozem uhlí z Polska. Při tom bychom ušetřili vysoké dopravní výlohy. Já se domnívám, že by to byla výhoda pro československé hospodářství.

Bavorský vývoz do ČSSR dosáhl roku 1974 — proti roku 1973 — přírůstku ve výši 37,6%, kdežto vývoz celé NSR do Československa jen 19,9%. My v tom spatřujeme podstatně vyšší nadproporcionální přírůstek, téměř dvakrát tak velký, než jaký byl zaznamenán ve vývoji exportu zboží z celého území NSR do ČSSR.

Bavorsko vyváželo do ČSSR hlavně: stroje, elektrotechnické výrobky, chemické polotovary, syntetická tkaniva. Mezi Československem a NSR byla 22. ledna t. r. podepsána dohoda o hospodářské, průmyslové a technické kooperaci.

Bohužel, od té doby však kooperační smlouvy rozšířeny nebyly. Příčina tkví především v tom, že k přípravě každé takové smlouvy je zapotřebí určitého času. Kromě toho naše hospodářství není o možnostech uzavírání kooperačních smluv v Československu ještě dostatečně in-

formováno. Byly však nalezeny a dohodnuty nové formy výměny informací. Já věřím, že to povede k úspěchu. Ve skutečnosti je to všechno dalekosáhlý problém, zjistit kdo v NSR, v které oblasti a s kým může spolupracovat v Československu. Aby byly vytvořeny určité informační předpoklady, pověřil jsem východoevropský institut úkolem zjistit v pohraničních oblastech na této i na druhé straně hranic možnosti a předpoklady pro uzavírání kooperačních smluv. Bohužel, tady, nám naši českoslovenští partneři nebyli dosud velmi nápomocní. Proto s vypracováním dobrozdání nemůžeme kupředu. Náměstek čsl. ministra zahraničního obchodu vyslovil při posledním rozhovoru názor, že by se mělo vyčkat práce smíšené komise, která má uskutečňovat výměnu informací mezi firmami, ochotnými ke kooperaci. Teprve potom by se mělo zjistit, zda by se mělo všechno všecky přezkoumat. Mně je jasno, že zde existují nepochybně určité potíže a nesnáze v ČSSR.

Zásadně pokládám kooperaci za velmi cenný nástroj k prohloubení obchodu mezi Východem a Západem právě tam, kde z praktických a finančních důvodů naráží na hranice. Navíc kooperace slouží také vzájemnému hospodářskému poznávání. Každá spolupráce odbourává protiklady a tím — jak se domnívám — slouží míru. Ale nelze zapírat, že právě v poslední době se zase objevilo trochu potíží, přestože byla uzavřena dohoda o kooperaci. Máme tedy před sebou ještě dlouhou cestu, kterou musíme společně urazit, než dosáhneme oboustranně uspokojivých úspěchů. K tomuto cíli lze dojít jen velkou píli a trpělivostí a velkým úsilím.

EKONOMIE:

AZNP Mladá Boleslav splnila již celý pětiletý plán 1971-5 ve vývozu automobilů do kapitalistických států: Plán exportu byl splněn k 9. 5. na 113%, tzn., že prostřednictvím Motokovu bylo na Západ dodáno 141.000 vozů. Hlavními odběrateli jsou: Anglie, Itálie, Irsko, Řecko, Švédsko a Nový Zéland. Vývoz škodovek do socialistických zemí byl splněn již koncem minulého roku.

Derět století

Deváté výročí písečné zmínky o své obci, která se nachází v darovací listině benediktického opatství z roku 1075 vystavené králem Gejzou II. pod jménem Villa Bacc, oslavili v těchto dnech obyvatelé obce Pukantec v okrese Lovice, ležící na úpatí Štiavnických hor.

Jan Ryba

Hospodářský dnešek Československa

Profesor Ota Šik nepřijal v západní evropské ekonomické časopise *Ost-Europa* studii *Problémy efektivity v hospodářství východní Evropy*. Vzpomínáme některé části:

Jedním z nejdůležitějších cílů reformního československého hnutí bylo zvýšení efektivity hospodářství, které hluboce zaostávalo za západními ekonomii v technickém rozvoji, v růstu národního důchodu na hlavu i ve spotřebě. Protože československé hospodářství muselo ze svého společenského produktu hradit příliš vysokou spotřebu výrobních materiálů a investic a vykazovalo též vysoké ztráty vinou nepotřebných výrobků, vysokého odpadu a neustále rostoucím počtem nedokončených staveb, reálné použitelný národní důchod byl příliš malý. Všechny tyto tradiční nedostatky se po potlačení hospodářské reformy nejen vrátily, ale ještě rozrostly.

Zodpovědní činitelé si neustále stěžují na pomalou investiční výstavbu, na neplnění investičních plánů, na zavádění údajně nových strojů, které však nezvyšují produktivitu práce, na nedostatečně soustředěný výzkum, zaostávající kvalitu, velkou spotřebu materiálu, narůstání zásob nepotřebného zboží, na ztráty v zahraničním obchodě, na nedostatečně výkony dělníků, na jejich nezájem o zvyšování výroby a o hospodárnost, na výrobní struktury, které neodpovídají struktúře reálné potřeby. Přestože hospodářské reformy z let 1966 až 1968 postoupily jen o pár krůčků, už i tyto malé změny přinesly silné zvýšení efektivity ve

srovnání s předšlým obdobím. Růst osobní spotřeby činil v letech 1961 až 1965 průměrně tři procenta za rok. V letech 1966 až 1968 vzrostl na víc než dvojnásobek a činil už šest a půl procenta ročně. Po roku 1968 mohl Husákov režim bezprostředně těžit ze zvýšené efektivity, jakož i z toho, že se postupně začaly projevovat — zejména v oblasti spotřebního zboží — nové výrobní kapacity. Návrat ke staré investiční politice, znovu zaměřené na beztlak předimenzovaný těžký průmysl, nedal však na sebe dlouho čekat.

Pokles efektivity od okupace Československa se také projevuje klesající úrovni národního důchodu v poměru k hrubému společenskému důchodu. To, mimo jiné, znamená, že ztráty v narůstajících zásobách jsou stále nesnesitelnější. Tak v roce 1973 dosáhly zásoby už hodnoty 230 miliard korun, což odpovídá skoro dvěma třetinám celého národního důchodu Československa. Také rozsah nedokončených staveb z roku na rok roste. Jejich hodnota činila v roce 1973 už 220 miliard korun. Stejně tak roste spotřeba energie a surovin. Loňského roku připadalo na 100 korun produkce 63 korun materiálních nákladů.

V roce 1973 musel státní rozpočet uhradit ztráty ze zahraničního obchodu se západními státy ve výši 4,8

miliardy korun. Tady nepomohou výmluvy na inflačně zvýšené ceny západních výrobků, protože stejně měly stoupnout také ceny československého vývozu. Ve skutečnosti jsou miliardové subvence do zahraničního obchodu výrazem rostoucích ztrát, zapříčiněných zaostávající kvalitou, nevyhovující strukturou, nedostatečnými servisy a podobnými kazy československých exportních výrobků...

V ostatních zemích východního bloku existují podobné problémy s nízkou efektivitou tamních hospodářství. Všechny ty země trpí nedostatkem zdrojů v poměru ke svým potřebám. Jejich průmysl se už tedy nemůže rozvíjet extenzivním způsobem, avšak rozvoji intenzivní metodou, to jest pomocí technických inovací a reálných přírůstků, stojí v cestě direktivně-byrokratický systém.

Sovětský hospodářský systém prostě není schopen nahradit reálné tržní vztahy. Monopolní postavení výroby vůči spotřebitelům má ve všech komunistických zemích stejné následky. Vede ke zpomalení kvalitativního a technického vývoje a k celkové hospodářské neefektivitě. V některých západních kruzích existuje představa, že vyšší efektivita už není nutná, protože spotřeba je beztlak předimenzovaná. Kdo však z vlastní zkušenosti neví, jak v režimech nízké efektivity ve východní Evropě většina lidí bydlí, jak tam vypadá doprava, jak se tam musejí shánět životní potřeby, kdo neví, co je to to žít s černým trhem, s korupcí a s masovým zlodějstvím, ten by měl svou kritiku hospodářské efektivity tlumit. Nedostatky běžného života ve východní Evropě nemůže odstranit žádná propa-

ganda, kontrola anebo dozor. Jsou následky protikladů, které jsou nerozlučně spjaty s daným hospodářským systémem a budou se tedy opakovat a nanovo reprodukovat, dokud zůstanou v platnosti základní principy sovětského státněmonopolního hospodářského řádu.

V komunistických zemích chybí mechanismus, který by dokázal orientovat vývoj příjmů podle skutečné hodnoty poskytované práce. Který by působil tak, že příjmy obyvatelstva by samostatně rostly v případě, že by výroba byla lépe přizpůsobená struktúře potřeby, že by se vyrábělo hospodárněji, s lepší technikou a s vyšší produktivitou, že by tedy výrobky byly kvalitnější a jejich užitková hodnota vyšší. Schází ten mechanismus — který by také naopak způsoboval, že příjmy by automaticky klesaly, kdyby výroba už neodpovídala skutečné potřebě, anebo kdyby se ve výrobním procesu dost nevyužívaly možnosti technického rozvoje a moderní technologie. Toto všechno dokáže tržní mechanismus a toto je jeho tajemství. Třebaže jeho fungování ani v západních zemích není vždy ideální a hladké.

Centrální orgán ve východních krajích je vždy odkázaný na informace od podnikových kolektivů, tedy na informace od těch, kteří sami mají být hodnoceni a o jejichž příjmy jde. To je sám o sobě protiklad. Ten, kdo sám vlastně nemá přehled o zájmu na soustavném zlepšování práce, kdo sám dobře nemůže a často ani nechce posoudit, zda všechny možnosti technického a hospodářského pokroku byly vyčerpány, ten prostě nemůže poskytovat objektivní informace ústředním kontrolním a hodnotícím orgánům. A bez takových informací mimo podnikové orgány nemohou odhalit všechny reálné mož-

nosti podniku a objektivně je posoudit v celé jejich složitosti a mnohostrannosti. A hlavně neodhalí to, co podniky chtějí skrýt. V tom je dilema sovětského plánovacího systému, které platí ve všech východoevropských zemích.

OHLÉDNUTÍ...

(Pokrač. ze str. 1.)

čení. Hitler s ní dlouho — a naštěstí jen vychloubačně — strašil. Sovětský svaz stála válka přes 20 milionů životů. Není pochyb, že mnoho z nich by bylo zachráněno, kdyby sovětská armáda byla v době Hitlerova přepadu byla na výši, nikoli pouhým počtem, ale i technikou, na příklad jen v oblasti bojového letectva. A sovětské vůdce by sotva byli váhali takové převahy — třeba i hromadné ničivé zbraně — proti hitlerismu použít. A bylo by obtížné jim to vytýkat.

Americké prvenství bylo snad věcí náhody, pro ochranu lidstva jistě náhodou rozhodující. Proti americké kritice hirošimské akce je také až pozdějšího data. Souvisí se studenou válkou. Dodnes pak v této propagandě zaznívají tóny, podle nichž tehdejší atomová akce v Japonsku byla vlastně vydrážděním Sovětského svazu, výrazem americké touhy po světovládě. Podivný argument, uvážíme-li, že Spojené státy pak ještě řadu let měly atomový monopol a to i v době povážlivé sovětské expanze a onoho stalinického válečného linění. Ani je nezapadlo jej využít. Místo toho odzbrojovaly. Přehlížely s údivem, jak se majetnictví těchto dnes mnohem strašlivějších zbraní hromadného ničení nekontrolovatelně rozrůstá.

Vznikl tak na druhé straně, onen podivný atomový mír, nukleární pakt, ve kterém i na základě hirošimské zkušenosti si každý rozumný člověk uvědomuje, co by znamenal příští globální konflikt. Strategické plány dostaly nové rozměry, nutící potenciálního agresora k přemýšlení. Neboť nikdo nemůže pro jakoukoli příští světovou válku smluvit pravidla hry, že se bude používat jen bodáků, jen tanků, že se bude vraždit jen zpomalenou rychlostí. Celosvětová účinná kontrola nukleárního potenciálu — věc, které se Sovětský svaz po léta bránil, je pro dnešek i pro budoucnost jednou z nejnáléhavějších záležitostí. Stejně naléhavé — protože už nikdo nemůže účinně zakázat možnost existence a použití zbraní hromadného ničení — je úsilí o mír ve spravedlnosti a ve svobodě, aby se jednou provždy zlikvidovaly mírovou cestou třecí plochy, které ke konfliktům vedou. V dnešní Hirošimě — už zase kvetoucím a dynamickým městě — stojí světový chrám míru. Stojí tam jistě právem.

Karel Jezdinský

3 Nations Wine and Dinner House

V KALIFORNII

Stará tradice dobrého jídla a pití, české hudby a zábavy pokračuje již třetí rok za vedení populárního, bývalého hospodského z "České hospůdky" v San Franciscu. — Každou neděli a sobotu je u něho dostaveníčko krajanů. — 50 mil severně od San Franciska "highway 101" v historickém údolí Jacka Londona. V Glen Ellen, 3 míle za Agua-Caliente, kam se chodíte koupat. Jidelna pro 100 osob, česká muzika, bar, vinárna, kulečník, vše pro vaše pohodlí a zábavu. Na jídelníčku vídeňský řízek, escargos — cannelloni — seafood — steaks — prime rib, knedlíky, aj. Vino, pivo, česká muzika a harmonikář na čepu. Přijímáme záznamy na party do 50 osob.

13758 ARNOLD DR. GLEN ELLEN
LUNCH 11-2 — DINNER 5-9 PM
SATURDAY & SUNDAY 11 AM — 9 PM
FOR RESERVATION CALL 995-9979
Srdečně Vás zve JIŘÍ SIEBERT

No zdar!
Never on Monday

Telegraficky ze světa

Izrael, Egypt a USA se dohodly na vytvoření samostatného nezávislého dozorního orgánu na Sinaji pro případ, kdyby OSN náhle odvolala svoje jednotky. • Labouristická vláda v Austrálii osvobozuje na půl milionu pracujících s nízkými příjmy od povinnosti platit daně. • V Angole se očekávají nové boje. Tisíce uprchlíků utíká do Jihozápadní Afriky. • Nejméně 4 členové řecké junty, která v roce 1967 provedla v zemi převrat, bude soudem navrženo na trest smrti. • Nový bangladéský režim oficiálně požádal Indii o "přátelství a spolupráci". Dvě dcery zavražděného bangladéského vládce Rahmana, — při puči zahynula také jeho rodina — se zachránily: byly na dovolené v NSR, kde zůstávají v exilu. • Indira Gandhiová vysvětluje západním novinářům důvod svého tvrdého počinání takto: "Jinak by bývala vypukla anarchie, protože se proti mému režimu spojila reakce zleva, zprava a ze středu". • Polský oficiální deník *Tribuna* Ludu napsal, že v nejbližších několika letech udělí Polsko 125.000 vystěhovaleckých viz etnickým Němcům, kteří chtějí vysídlit do NSR. • Fidel Castro přijal pozvání mexického prezidenta Luísa Echverría a navštíví Mexiko příštího roku. • Washington předložil Kremlu listinu se jmény šesti set sovětských občanů, kteří mají legální národ na cestu do Spojených států. Je to malý test velkého Hlasek... • Prezident Filipín Marcos chce znovu uvést do provozu americké vojenské základny na svém území. Popřel zároveň, že by se o tyto základny byla zajímala, za účelem používání. Čína. • Sociálně demokratické strany Dánska, Norska, Finska a Švédska konferovaly o využití jaderných sil a spolupráci svých zemí v energetice.